

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U002057

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 29-05-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бриков Віктор Михайлович

2. Viktor M. Brykov

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0009-4416-9477

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 46065 Правознавство

Дата захисту: 05-08-2026

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача: Товариство з обмеженою відповідальністю «Оператор газотранспортної системи України»

Код за ЄДРПОУ: 42795490

Місцезнаходження: просп. Любомира Гузара, Київ, 03065, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 14237

Повне найменування юридичної особи: Херсонський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125609

Місцезнаходження: вул. Університетська, Херсон, 73003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Херсонський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125609

Місцезнаходження: вул. Університетська, Херсон, 73003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.79.21

Тема дисертації:

1. Перекладач як учасник кримінального провадження
2. Interpreter as a Participant in Criminal Proceedings

Реферат/анотація:

1. Представлена дисертаційна робота присвячена комплексному теоретико-прикладному дослідженню інституту перекладача як самостійного учасника кримінального провадження: його історико-правовим витокам, нормативно-правовій регламентації, процесуальним функціям, обсягу професійної компетентності, етичним стандартам та практичним аспектам забезпечення якості перекладу в кримінальному судочинстві. Здійснено системний аналіз ролі перекладача у реалізації засади мови кримінального провадження та права особи на справедливий суд, визначено напрями вдосконалення правового регулювання з урахуванням міжнародних стандартів та зарубіжного досвіду. У роботі проведено ретроспективний аналіз еволюції перекладацької діяльності від античності до сучасності та висвітлено становлення кримінально-процесуального перекладу на українських землях. Установлено, що перші системні передумови нормативного закріплення участі перекладача були сформовані у Судових статутах 1864 року. Простежено поступову інституціоналізацію ролі перекладача й трансформацію вимог до його компетентності, а також зроблено висновок про перехід від сприйняття перекладача як технічного посередника до усвідомлення

його важливості для забезпечення процесуальних прав учасників провадження та гарантії законності відповідних процедур. Детально проаналізовано процесуальний статус перекладача в сучасному українському кримінальному провадженні та виявлено суттєві прогалини чинного регулювання: відсутність законодавчого визначення перекладача як процесуальної фігури, брак механізмів атестації й централізованої реєстрації, нестандартизовані правила фіксації перекладу, недосконалість процедур оскарження його якості та неврегульованість питань оплати. Окрему увагу приділено правовим наслідкам невідповідності перекладу критеріям точності, адекватності й нейтральності, зокрема ризикам викривлення доказів та порушення права на захист. Здійснено компаративістський аналіз міжнародних стандартів і національних моделей організації судового перекладу в Німеччині, Польщі, Австрії, Нідерландах, Франції та США, а також досліджено релевантну практику Європейського суду з прав людини. Встановлено, що в європейських юрисдикціях застосовуються системні підходи до підготовки, сертифікації та тарифікації послуг судових перекладачів, що істотно підвищує довіру до перекладу як процесуального інструменту. Вперше в Україні проведено порівняльне теоретико-правове дослідження статусу перекладача як учасника кримінального провадження у вітчизняному та зарубіжному праві. Наукова новизна дисертації полягає у формуванні комплексної теоретико-правової концепції перекладача як самостійного суб'єкта кримінального провадження, що поєднує історико-юридичний аналіз, доктринальні підходи, результати емпіричних спостережень та компаративістський огляд провідних держав світу. Практичне значення результатів дослідження визначається передусім тим, що автором самостійно розроблено конкретні пропозиції до змін кримінального процесуального законодавства України. Запропоновано авторське визначення перекладача як учасника провадження, встановлення мінімальних кваліфікаційних вимог, створення єдиного державного реєстру з диференційованими мовними компетенціями, впровадження системи сертифікації, розробку етичного кодексу, стандартизацію процедур фіксації та оскарження перекладу, уніфікацію тарифів оплати праці. Результати дослідження можуть бути використані також при розробці галузевих підзаконних актів, методичних рекомендацій для суддів, слідчих, прокурорів і адвокатів та навчальних програм підвищення кваліфікації. Реалізація запропонованих змін сприятиме підвищенню якості перекладу в кримінальному провадженні, захисту прав осіб, які не володіють державною мовою, та зміцненню довіри до системи правосуддя.

2. The presented dissertation is devoted to a comprehensive theoretical and applied study of the institution of the interpreter as an independent participant in criminal proceedings: its historical and legal origins, normative and legal regulation, procedural functions, scope of professional competence, ethical standards, and practical aspects of ensuring translation quality in criminal justice. A systemic analysis of the interpreter's role in implementing the principle of the language of criminal proceedings and the individual's right to a fair trial has been carried out, and directions for improving legal regulation in light of international standards and foreign experience have been identified. The work conducts a retrospective analysis of the evolution of translation activity from antiquity to the present day and illuminates the formation of criminal procedural translation on Ukrainian lands. It has been established that the first systemic prerequisites for the normative consolidation of interpreter participation were formed in the Judicial Statutes of 1864. The gradual institutionalization of the interpreter's role and the transformation of requirements for their competence have been traced, and the conclusion has been drawn that there has been a transition from perceiving the interpreter as a technical intermediary to an awareness of their importance for ensuring the procedural rights of participants in proceedings and guaranteeing the lawfulness of the relevant procedures. The procedural status of the interpreter in contemporary Ukrainian criminal proceedings has been analyzed in detail, and significant gaps in current regulation have been identified: the absence of a legislative definition of the interpreter as a procedural figure, the lack of attestation mechanisms and centralized registration, non-standardized rules for recording translation, the imperfection of procedures for challenging translation quality, and the unresolved nature of remuneration matters. Particular attention has been devoted to the legal consequences of translation failing to meet the criteria of accuracy, adequacy, and neutrality, including the risks of distortion of evidence and violation of the right to a defense. A comparative analysis of international standards and national models of court interpretation organization in Germany, Poland, Austria, the Netherlands,

France, and the United States has been conducted, and the relevant practice of the European Court of Human Rights has been examined. It has been established that European jurisdictions apply systemic approaches to the training, certification, and fee regulation of court interpreters, which substantially increases confidence in translation as a procedural instrument. For the first time in Ukraine, a comparative theoretical and legal study of the status of the interpreter as a participant in criminal proceedings in domestic and foreign law has been conducted. The scholarly novelty of the dissertation lies in the formation of a comprehensive theoretical and legal concept of the interpreter as an independent subject of criminal proceedings, combining historical and legal analysis, doctrinal approaches, the results of empirical observations, and a comparative survey of leading states of the world. The practical significance of the research findings is determined primarily by the fact that the author has independently developed specific proposals for amendments to the criminal procedural legislation of Ukraine. An authorial definition of the interpreter as a participant in proceedings has been proposed, together with the establishment of minimum qualification requirements, the creation of a unified state register with differentiated linguistic competences, the introduction of a certification system, the development of a code of ethics, the standardization of procedures for recording and challenging translation, and the unification of remuneration rates. The research findings may also be used in the development of sectoral subordinate legislation, methodological guidelines for judges, investigators, prosecutors, and advocates, and professional development curricula. The implementation of the proposed amendments will contribute to improving the quality of translation in criminal proceedings, protecting the rights of persons who do not have command of the state language, and strengthening public confidence in the justice system.

Державний реєстраційний номер ДіР: 0124U002381

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Бриков В.М. Перекладач у системі кримінальних процесуальних правовідносин: правовий статус, функції, проблематика. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2023. Вип. 5. С. 10-14.
- Бриков В.М. Роль перекладача у забезпеченні права на справедливий суд: аналіз практики Європейського суду з прав людини. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2025. Вип. 4. С. 23-27.
- Бриков В.М. Професійні стандарти і етика перекладача в контексті кримінального правосуддя. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2024. Вип. 6. С. 24-28.
- Brykov V.M., Stratonov V.M. Legal status and current challenges of interpreters' participation in criminal proceedings in Ukraine and Poland: a comparative aspect. Łódzkie Studia Humanistyczne. No. 2. Łódź, 2025. P. 26. DOI <https://doi.org/10.32782/2956-333X/2025-2-4>
- Бриков В.М. Особливості залучення перекладача в кримінальному провадженні. У зб.: Стратегічні пріоритети розвитку економіки, менеджменту, сфери обслуговування та права в умовах інтеграційних процесів. ХДУ. Івано-Франківськ, 2022.
- Бриков В.М. Участь перекладача у кримінальному та цивільному процесі: порівняльний аспект. У зб.: Стратегічні пріоритети розвитку економіки, менеджменту, сфери обслуговування та права в умовах інтеграційних процесів. ХДУ. Івано-Франківськ, 2023.

- Бриков В.М. Трансформація ролі та функцій перекладача у кримінальному провадженні у контексті розвитку технологій штучного інтелекту. У зб.: Кримінальна юстиція в умовах військової агресії та глобальних викликів XXI століття. НІОУ імені Ярослава Мудрого. Харків, 2023.
- Бриков В.М., Стратонов В.М. Інші учасники кримінального провадження: проблеми правового статусу та класифікація. У зб.: Актуальні питання судової експертизи і криміналістики. ННЦ «Інститут судових експертиз ім. засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України. Харків, 2025.
- Бриков В.М. Роль перекладача у забезпеченні дотримання принципу мови кримінального провадження. У зб.: Стратегічні пріоритети розвитку економіки, менеджменту, сфери обслуговування та права в умовах інтеграційних процесів. ХДУ. Івано-Франківськ, 2025.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0124U002381

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Стратонов Василь Миколайович

2. Vasyl M. Stratonov

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7548-0630

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Херсонський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125609

Місцезнаходження: вул. Університетська, Херсон, 73003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коваленко Артем Володимирович

2. Artem V. Kovalenko

Кваліфікація: д. ю. н., доц., 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3665-0147

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Заклад вищої освіти "Університет короля Данила"

Код за ЄДРПОУ: 24684167

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Щербаковський Михайло Григорович

2. Mykhailo Shcherbakovskyi

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1990-1231

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571096

Місцезнаходження: пр-т Л. Ландау, Харків, Харківський р-н., 61080, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коваль Алла Анатоліївна

2. Alla Koval

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8638-5698

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Код за ЄДРПОУ: 23623471

Місцезнаходження: вул. 68 Десантників, Миколаїв, Миколаївський р-н., 54003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гавловська Аліна Олександрівна

2. Alina O. Havlovska

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7973-7560

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Херсонський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125609

Місцезнаходження: вул. Університетська, Херсон, 73003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Сотула Олександр Сергійович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Сотула Олександр Сергійович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Воропай Наталія Анатоліївна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна